

RC Monitor

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK VI., ČÍSLO 4

26. únor 2009

neprodejné

Z OBSAHU

S lefebvrstý jako na Sibiři, str. 13

Krise nekapitalismu, str. 8

Výhrada svědomí v ohradě paragrafů, str. 15

Tradice Otců

Z listu svatého papeže
Klementa I. Korintánům
[konec I. století]

Pohledme na Kristovu krev a uvědomme si, jak je drahá jeho Otcí, neboť byla vylita pro naši spásu a přinesla milost pokání celému světu.

Projděme všechna lidská pokolení a poznáme, že pokolení za pokolením dával Hospodin možnost pokání těm, kteří se chtěli k němu obrátit. Noe se stal hlasatelem pokání a ti, kdo ho uposlechli, byli zachráněni. Jonáš ohlásil zkázu obyvatelům Ninive; ti se káli ze svých hříchů a svými modlitbami Boha usmířili, a tak, přestože nepatřili k Božímu lidu, dostalo se jim spásy.

O pokání mluvili skrze Ducha svatého služebníci Boží milosti a sám Pán veškerenstva pravil o pokání dokonce s přísahou: *Jako že jsem živ, praví Hospodin, nemám zalíbení v hříšnickové smrti, ale aby změnil své chování.* A přidal výrok plný dobroty: *Obráťte se, dome izraelský, od své nepravosti, Řekni synům mého lidu: Budou-li vaše hříchy sahat od země až do nebe a budou-li červenější než purpur a černější než smuteční at a vy se ke mně z celého srdce obrátíte a řeknete: Otče!, vyslyším vás jako svůj svatý lid.*

Protože tedy chce, aby všichni jeho milovaní měli účast na pokání, pevně tak ustanovil svou všemohoucí vůli. Proto se podrobme jeho velebné a slavné vůli a padněme na kolena v prosbách o jeho slitování a laskavost a odevzdáme se jeho milosrdenství a upusťme od marného usilování a řevnivosti a závisti vedoucí k smrti.

Půst jako výzva k odpovědnosti

Slovo biskupa Dominika Duky

Popeleční středa se vepsala do západní civilizace slovy: „Pamatuj, člověče, že jsi prach a v prach se obrátíš!“

Jde o paradoxní výzvu. Středověká i barokní společnost se nevyhýbala, ani neschovávala před skutečností smrti a zmaru. Možná, že naše společnost bude chápat tuto výzvu ve smyslu antickeho: *Carpe diem!* – česky nejlépe: „Urvi, co můžeš!“ s dnešním dodatkem „Zítří nevíš, zda tu budeš!“ Ale výzva na počátku postní doby byla a je výzvou k odpovědnosti. Smysl lidského života, námahy a práce smrtí nekončí. Krédo západní civilizace vyznává víru ve věčný život.

Letošním popelcem vstupujeme do postního období v situaci, kdy na nás ze všech stran doléhají „jobovky“; i tento termín nám ostatně ukazuje, že naše společnost stále žije z ohlasu Božího slova...

Naše nynější krize je především krizí hodnot. Budovali jsme společnost v perspektivě *carpe diem*. Namísto bu-

dovatelských pětiletok jsme dosadili pětiletky návratného investičního zisku. Konzumní společnost rychle konzumovala a zkonsumovala výsledky úspěšného hospodářského vývoje. Ti, kdo dnes nejvíce křičí, ti nejvíce a nejnezodpovědněji rozhazovali, nejbezohledněji kořistili, nejbezostyšněji se obohacovali. Kolik stál průmysl zábavy, kolik se utrácelo za zbytečnosti v „chrámech konzumu“?! V nedělní modloslužbě mamonu jsme určitě na předním místě ve světě.

Pamatuj, člověče, kdo jsi, kam jdeš, jaký je smysl tvého života. Buď odpovědný i za druhé. To je smysl a výzva postní doby. I nám patří slova proroka Joela: „... obraťte se ke mně celým svým srdcem, v postu, nářku a pláči! Roztrhněte svá srdce, a ne pouze šaty, a obraťte se k Hospodinu, svému Bohu, neboť je dobrotivý a milosrdný, shovívavý a plný lásky, sli- tuje se v neštěstí.“ (Jl 2, 12 nn)

Mons. Dominik Duka OP

ZPRÁVY

Výročí vatikánského státu

Před 80 lety byl založen vatikánský stát. Papež ho při této příležitosti označil za oporu nezávislosti Svatého stolce. „Na mapě světa je to téměř neviditelný bod, maličký a bezbranný stát, zdánlivě ne-

významný pro velké politické strategie“, řekl papež. Je však „středem vyzařujícím stále působení pro solidaritu a společné dobro“.

Zenit

Židovská nadace hájí papeže

Židovská nadace *Pave the Way* tvrdí, že případ Williamson se nijak nedotkne židovsko-katolického dialogu. Papež nepřijal do Církve protižidovské vášně lefebrevského biskupa Williamsona, jak to chtěla podávat média, když „vynechávala důležité podrobnosti“ o celé záležitosti, a proto by „zmíněný případ neměl nijak poškodit dialog židů a katolíků, který má v nynějším pontifikátu velkou důležitost“. Řekl to předseda Židovské nadace Gary S. Krupp.

„Zrušení exkomunikace – čteme v tiskovém sdělení této nadace – absolutně neznamená, že tito biskupové byli přijati se vším všudy. Zbývá dlouhá řada kroků, které musí ještě učinit.“ Podle předsedy nadace Gary Kruppa rozšířily světové sdělovací prostředky „senzační a neúplnou zprávu o celém případě“. Bylo to z jejich strany „opomenutí, které poskytovalo titulky a látku, jež roz-

něcují spory. Měli bychom snad dovolit, táže se Krupp, aby prohlášení a názory jediné osoby a nedbalost sdělovacích prostředků ohrozily dialog mezi židy a katolíky, který byl právem tímto pontifikátem označen za zásadní pro celou katolickou církev? Zajisté nikoli, odpovídá předseda židovské nadace *Pave the Way* se sídlem v New Yorku. Tato nadace se věnuje prosazování tolerance a porozumění mezi náboženstvími prostřednictvím intelektuální a kulturní výměny. Loni v září pořádala například symposium o postavě papeže Pia XII., jehož historický význam hájí.

Ra Vat

V Evropském parlamentě o svěcení neděle

Sekretariát evropských biskupských konferencí, protestantská církev Německa a anglická anglikánská církev podpořily iniciativu pěti evropských poslanců o přijetí deklarace „o ochraně neděle jako svátku, jako důležitého pilíře evropského sociálního modelu i jako součásti evropského kulturního dědictví“.

Zenit

Papežova řeč k americkým zákonodárcům

18. února přijal papež krátce předsedkyni americké sněmovny reprezentantů Nancy Pelosi s doprovodem. Při této příležitosti k ní hovořil o požadavcích přirozeného mravního zákona a konzistentního učení Církve, jež se týká důstojnosti lidského života od početí do přirozené smrti. Všichni katolíci, a zvláště zákonodárci, musejí spolupracovat se všemi lidmi dobré vůle, aby byl vytvořen systém zákonů chránících lidský život ve všech stádiích jeho vývoje.

VIS

Irák: arcibiskup hodnotí provinční volby pozitivně

Arcibiskup Louis Sako z Kirkúku označil irácké provinční volby za „krok kupředu“ pro křesťany a za znamení vzniku demokratického systému. Prioritou nových provinčních vlád je nejen bezpečnost, ale také společenská soudržnost, zlepšení zdravotnictví a školství.

Křesťanským politikům vytkl, že jejich pozici oslabily vzájemné spory. Získali pouze tři křesla místo očekávaných pětácti. Vcelku ale volby znamenají pozitivní, zcela novou zkušenost. Přišla k nim více než polovina oprávněných voličů.

Zenit

Internetová petice na podporu Benedikta XVI.

Na internetové adrese <http://www.ja-zu-benedikt.net> lze podepsat petici, podporující Benedikta XVI. proti současné protipapežské kampani.

JA! zu Benedikt

ZPRÁVY

Církev v Mongolsku staví na vzdělání

Církev v Mongolsku usiluje o vytvoření celkového systému katolického vzdělání. Ten má provázet děti od základních škol až po vysoké školy. Apoštolský prefekt Ulánbátaru, biskup Wenceslao Padilla, vysvětluje, že katolické vzdělání pomáhá změnit mentalitu lidí, aby Církev mohla v Mongolsku zakořenit a růst. Pomáhá také tomu, aby studenti nemu-

seli odcházet za vzděláním do jiných zemí a mohli zůstat doma.

Církev v Mongolsku má jen 500 věřících, ale vede několik základních škol a školek. Nyní se snaží budovat instituce vyššího vzdělání. Významnou roli zde hrají především salesiáni, kteří v Ulánbátaru založili učňovskou školu.

Fides

Kambodža: Masový vrah se obrátil ke Kristu

Před soudem v Phnom Penhu stojí předáci režimu Rudých Khmerů. Šestadesátiletý Kaing Guek Eav se přiznal ke svým zločinům, jež spáchal jako vedoucí mučirek Tuol Sleng. Svě oběti prosí o odpuštění.

V roce 1995 přišel do Kambodže kanadský misionář Christopher LaPel, který obrátil tohoto zločince ke Kris-

tu a pokřtil ho. LaPelsovi rodiče a dva sourozenci byli Rudými Khmery popraveni.

Od svého obrácení pracoval Kaing Guek Eav anonymně pro pomáhající organizace v západní Kambodži. Nyní je připraven přijmout trest a vypovídat i proti ostatním.

Kathnet

Papežské dílo pečuje o dětské vojáky

Ve čtyřiceti zemích světa, například v Kongu, Čadu, Ugandě, Barmě a Kolumbii, je do místních bojů nasazeno asi 300 000 dětí. Často jde o unesené děti, vycvičené k zabíjení a surovostem. K této činnosti jsou povzbuzovány drogami a alkoholem.

Papežské dílo *Missio* se těchto dětí ujímá. Úspěchu dosáhlo například v Ugandě, kde děti odzbrojuje a snaží se je znovu integrovat do společnosti.

Arcibiskup Gulu, John Baptist Odama, jednal s vládními vojsky i rebely o mírové smlouvě: obě strany Církev jako zprostředkovatele přijaly.

Missio podporuje projekty, jež usilují o sociální integraci a poskytují tělesnou, duševní i duchovní terapii; její činnost je především založena na školním a profesním vzdělávání.

Kathnet

Barmský dětský voják

Foto: Reuters

Chrám Božího hrobu ohrožen?

Benjamin Netanjahu, favorit voleb v Izraeli, prohlásil, že vzdá-li se Izrael kontroly nad Jeruzalémem, vyhodí Al-Kajda do povětří Chrám Božího hrobu. Podle něho by to odstartovalo zásadní střet mezi světovými náboženstvími.

Netanjahu tvrdí, že předpověděl útok na newyorská „dvojčata“ už v roce 1995.

Telegraph

Předseda papežské rady pro rodinu v Praze

6. února pronesl v Praze kardinál Ennio Antonelli, předseda Papežské rady pro rodinu, přednášku na téma „Podpora rodiny v době demografického poklesu a krize výchovy“. Přednáška navazovala na konferenci pořádanou Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Text přednášky přinášíme dále.

MPSV

Setkání biskupů postkomunistických zemí

11. února skončilo v Chorvatsku setkání biskupů postkomunistických zemí: konalo se na výročí beatifikace kardinála Stepinace a věnovalo se duchovnímu odkazu mučedníků komunismu.

Papež poslal setkání poselství, v němž vyzývá postkomunistické země, aby hlásaly evangelium a překonaly těžkosti zděděné z komunistických dob.

Zenit

Zásah proti katolickému vysílání v USA

Za nové Obamovy administrativy začne Federální komise pro komunikace uplatňovat „lokalismus“ při udílení rozhlasových licencí. „Lokalismus“ upravuje služby, jež rozhlas musí poskytovat místní komunitě. Pokud licencovaná stanice „neslouží zájmům místní komunity“, lze jí licenci odejmout. Předseda Katolické asociace rozhlasových stanic prohlásil, že to znamená „smrtící úder katolickému vysílání“.

Inside Catholic

TÉMA

kardinál Ennio Antonelli

Foto: epp-ed.eu

Podpora rodiny v době demografického poklesu a krize výchovy

přednáška kardinála Ennia Antonelliho, předsedy Papežské rady pro rodinu

Rodina a vývoj

Děkuji panu Petru Nečasovi, místopředsedovi vlády a ministru práce a sociálních věcí České republiky, za tuto konferenci s názvem „Rodičovská péče o děti a politika zaměstnanosti“.

Ze zájmu politiky o toto téma vyplývá, že uznává společenskou a veřejnou úlohu rodiny a současně vnímá důležitost organizace práce ve prospěch rodiny.

Soulad mezi požadavky pracovními a rodinnými je pro dobro lidí i společnosti nezbytný. Nositel Nobelovy ceny za ekonomii, Amartya Sen, zdůraznil, že rozvoj země a její blaho nespočívá pouze v objemu bohatství (hrubý domácí

produkt, HDP), ale také – a především – v kvalitě života, ve vztazích, v prostoru pro svobodu. Z mnohých sociologických průzkumů vyplývá, že rodiny velkou měrou přispívají k dosažení celistvého rozvoje člověka. Na nedávném světovém setkání rodin v Mexiku v této souvislosti například zaznělo několik zajímavých údajů. I když šlo o země velmi rozdílné (Kanada, USA, Guatemala, Chile), údaje v procentech shodně vypovídaly o přínosu rodiny pro občanskou společnost. Výsledkem bylo, že muž a žena spojení v pevném a trvalém manželství přinášejí každé zemi mnohem větší sociální prospěch než nesezdaná soužití nebo svo-

bodné matky. Děti, které se v takovémto manželství rodí, budou s větší pravděpodobností dobře vychovávány, budou mít pravidelnou školní docházku, lepší studijní výsledky, jistější a větší profesní úspěch, bude u nich menší pravděpodobnost kriminality, nižší spotřeba cigaret, alkoholu a drog. Manželství vytváří předpoklad pro menší dětskou úmrtnost, lepší fyzické zdraví a psychickou rovnováhu jak u dětí, tak u rodičů, méně depresí u žen, menší počet sebevražd, vyšší průměrnou délku života (zvláště u mužů), vyšší produktivitu práce, vyšší ekonomické zisky, větší počet vlastníků domu, u žen a dětí menší

TÉMA

pravděpodobnost chudoby, menší sociální výdaje pro stát.

Na základě těchto výzkumů se zdá být empiricky ověřené a ověřitelné, že rodiny účinně přispívají k vytváření ekonomických dober a tzv. vztahových dober („relational goods“). Rodiny přispívají k celkovému rozvoji země, ve které žijí. Je proto veřejným zájmem, aby rodina byla založena na manželství a aby byla zdravá.

Demografický pokles a krize výchovy

Z výše uvedeného se jeví jako překvapivé, že ekonomika a politika, v duchu značně rozšířeného moderního předsudku, považuje kvalitu rodinných vztahů v rámci svých cílů za nerelevantní.

Pracovní místo je utvářeno podle potřeb jednotlivce (pracovní doba, místo, dosažitelnost). Práce v domácnosti není považována za zvláště produktivní (alespoň pokud ji nevykonává chůva nebo pomocnice v domácnosti). Žena, která opouští zaměstnání, aby se věnovala péči o děti, směřuje k osobnímu i rodinnému zchudnutí. Daňové odvody často manželské páry postihují, neberou v úvahu počet dětí.

Nechybějí ani ideologie, které spatřují realizaci ženy v profesním životě a zaměstnání a popírají důležitou úlohu ženy coby matky. V posledních desetiletích se postupně prosazuje anarchistická, relativistická, individualistická, utilitaristická, konzumní společnost, která rodině

v žádném případě neprospívá. Někde se dokonce považuje rodina za přežitek minulosti, který se možná objeví zase někdy v budoucnosti.

V takovémto kontextu se zmiňuje demografický pokles, který sužuje celou Evropu. Index porodnosti klesl na 1,56 (v Itálii dokonce na 1,2), hluboko pod úroveň koeficientu výměny generací, který je 2,1. Dochází proto k celkovému stárnutí a poklesu populace, což se negativně odráží ve společnosti, v ekonomice a v kultuře.

Vedle demografického poklesu je tu skutečnost, kterou papež Benedikt

XVI. nazývá „krizí výchovy“, nedostačnou „formací ke správnému užívání svobody“. Odtud pocházejí hořké plody v podobě úpadku etiky a sociálního rozkladu.

Z důvodů demografického poklesu a krize se v Evropě opět věnuje pozornost rodině. Přibývají průzkumy a doporučení ze strany evropských institucí, které vyzývají k pro-rodinné politice, k vytváření sítě služeb péče o děti, k podpoře výchovy a péče o děti, k ochraně mateřství před zaměstnaneckou diskriminací, ke sladění profesního a rodinného života a k prevenci skutečnosti, že novorozené děti jsou odkládány.

Péče o rodiny v Evropě však ještě není prioritou. Finanční podpora rodiny tvoří pouze třináctinu sociálních výdajů a 2,1 % HDP (v Itálii ještě méně, 1,2 %). Kromě toho v EU chybí organizace specificky zaměřená na rodinnou politiku.

Doufejme, že během předsednictví České republiky a díky této konferenci bude možné podniknout další kroky správným směrem.

České předsednictví přichází s velmi pozitivní iniciativou znovu otevřít diskusi o politice EU, která upřednostňuje péči o děti do tří let v zařízeních kolektivního charakteru před individuální výchovou doma ze strany rodičů; k individuální výchově nabádá zkušenost i vědecký výzkum, a to ve prospěch dětí a v důsledku

TÉMA

Aby rodiče, a zvláště matka, měli možnost se svobodně rozhodnout pro domácí výchovu dětí, nesmí to pro ně znamenat ekonomické znevýhodnění.

toho i celé společnosti. Politika, která respektuje práva dětí a rodin, by měla rodičům alespoň umožnit, aby se v oblasti výchovy mohli účinně a svobodně rozhodnout s tím, že jim budou poskytnuty dostatečné finanční prostředky.

Věřím, že snaha o sladění péče o dítě do tří let s profesí rodičů bude prvním signálem pro urychlení reformy práce podle potřeb rodiny. Věřím, že bude signálem pro budování společnosti, která bude rodině přátelská. Proto jsem téma konference zasadil do širšího kontextu.

Proč je zdravá rodina důležitým zdrojem pro společnost

Vedle logiky trhu a kalkulované výměny, která míří k vlastnímu zájmu a v tomto duchu navazuje s druhými účelové vztahy, rodina sama o sobě žije a přináší do společnosti logiku obdarování a společenství. V této logice sleduje vlastní prospěch současně s prospěchem druhých, ne proti němu nebo bez něho; žije v duchu lásky, která je „sjednocující energií“ (sv. Tomáš Akvinský). Má v úctě jinakost, svobodu a rozdílnost. V rodině vstupují v soulad základní antropologické rozdílnosti obou pohlaví (muž-žena) a generací (rodiče-děti), dokonce se stávají darem a vzájemným obohacením; prospěch jednotlivce je v souladu s prospěchem všech, svoboda se solidaritou.

V této logice lásky-daru se rodina stará o budoucnost společnosti především tím, že dává život dětem. Z ekonomických a sociálních důvodů je bohužel počet narozených dětí menší, než by si manželé přáli. (V Itálii si manželé přejí mít v průměru 2-3 děti, zatímco ve skutečnosti mají pouze 1-2 děti.)

V duchu lásky jako daru pěstuje rodina ve všech svých členech, zvláště v dětech, osobní a společenské ctnosti. Jsou to: důvěra v druhé, v život a v Boha; úcta k sobě samým; vědomí

o důstojnosti každého člověka, a tedy úcta, spravedlnost, loajálnost, služba, pracovitost, péče o nejslabší, odpuštění urážek, vzájemnost, ochota k dialogu, upřímnost, věrnost, spolupráce, solidarita. V ovzduší lásky, o které rodina každodenně vypovídá a kterou zakouší, si děti postupně osvojují etické hodnoty a normy, „asimilují“ je coby životní požadavky, nezůstávají pro ně teorií a nevnímají je jako diktát z „vnějšku“. Rodina je proto „první a nenahraditelnou školou společenského chování“ (Jan Pavel II., *Familiaris consortio*, č. 43).

Rodina nemůže být považována pouze za soukromou záležitost, ani za pouhý součet jednotlivců, žijících ve stejném domě, ale za jedinečné pouto vztahů a vzájemnosti mezi mužem a ženou, rodiči a dětmi, specifickým společenským subjektem a veřejným zájmem.

Hospodářská politika přátelská rodině

Rodiče mají „neodvozené a původní... nenahraditelné a nezczizitelné právo a povinnost“ (*Familiaris consortio*, č. 36) vychovávat vlastní děti. Na druhé straně mají děti právo mít matku a otce a být jimi vychovávány; ke svému růstu potřebují rodičovskou něhu stejně jako výživu.

Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 říká, že „rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu“ (čl. 16,3). Znamená to, že musí být chráněna ve své vlastní identitě a musí jí být umožněno, aby zodpovědně plnila své prokreační a výchovné poslání.

Před dnešní pro-rodinnou politikou, která by konkrétně zrealizovala tato práva, se otvírají nesnadné cesty mající obrovský společenský význam. Musíme samozřejmě připomenout, že politika má „neomezené možnosti“, ale musí postupovat ve správném směru.

Vzhledem k rostoucí flexibilitě zaměstnání se rozšiřují projektové práce. Je proto třeba, aby byla za tyto práce zaměstnancům zajištěna minimální životní mzda, abychom se tak vyvarovali situace, kdy se flexibilita stává zátěží.

Aby dvojice mohla vstoupit do manželství a aby manželé nemuseli žít daleko od sebe, je třeba umožnit přesun zaměstnání z jednoho města do druhého bez toho, že by docházelo k ekonomické újmě.

Aby se pracovní doba co nejvíce přizpůsobovala časovým požadavkům rodiny, je třeba podpořit podniky, které zaměstnancům nabízejí osobní schéma

kardinál Ennio Antonelli

Foto: epp-ed.eu

TÉMA / KOMENTÁŘE

pracovního vztahu: například klouzavá pracovní doba, větší důraz na kontrolu výsledků než na odpracované hodiny, možnost práce na částečný úvazek, interakce mezi zaměstnáním a prací v domácnosti.

Aby rodiče, a zvláště matka, měli možnost se svobodně rozhodnout pro domácí výchovu dětí, nesmí to pro ně znamenat ekonomické znevýhodnění. Je třeba uznat jejich důstojnost a užitečnost práce v domácnosti, a také ji adekvátně odměnit. Proč „postihovat“ matku, která se věnuje dětem? (V Itálii 33 % zaměstnaných žen odchází ze zaměstnání, aby se věnovaly dětem.) Proč rodina, která se rozhodne mít děti, má být chudší?

Je také třeba prosazovat větší spravedlnost v odvodu daní, aby porodnost stoupala. Při stanovení daně by měl být brán v úvahu nejen celkový příjem rodiny, ale také počet vyživovaných osob (počet dětí; eventuální přítomnost postiženého člena rodiny). Proč ten, kdo se rozhodne mít větší počet dětí, je vnímán stejně jako manželé, kteří děti nemají, jako ten, kdo si našetří nebo kdo se věnuje více zábavě? V budoucnu bude důchod bezdětných manželů subvencován prací dětí páru s dětmi.

Je třeba také poskytnout rodinám náležitou síť výchovy (jesle, školy atd.), umožnit spolupráci veřejných institucí, soukromého sektoru, spolupráci samotných rodin. Zvláště je třeba umožnit všem, i chudým, pokud si to přejí, aby se mohli rozhodnout bez finančního zatížení pro nestátní školu. Proč v některých zemích, jako například v Itálii, je pouze bohatým umožněno, aby si vybrali tu školu, která nejvíce odpovídá výchov-

ným směrům v rodině?

Politika, která půjde dopředu po této cestě, přispěje k založení společnosti, která bude vůči rodině přátelská, a proto bude více soudržná a rozvinutá. Mým přáním je, aby se rodina v Evropě stala prioritou a aby byla uznána jako předmět občanské společnosti s vlastními právy a povinnostmi.

Budoucnost Evropy začíná v rodině.

kardinál Ennio Antonelli

Jiří Paroubek: Jsem rád, že nás katolíci volí

Když jsem nedávno jela na delší cestu autem, kde kromě mne nikdo nebyl, měla jsem po dlouhé době čas soustředěně poslouchat jeden rozhlasový pořad. Týkal se politické krize kolem lidovecké strany a mj. v něm byl asi patnáctiminutový vstup předsedy ČSSD Jiřího Paroubka. Takřka vše, co říkal, jsem očekávala, a jeho názory mne nepřekvapily.

Zdeňka Rybová

To, že dnes řada katolíků [...] volí strany socialistického ražení se všemi důsledky, které z podobného zaměření plynou, vážně zabolí...

V jednu chvíli mne však zamrazilo a ten svíravý pocit mám v sobě dodnes, ačkoliv uběhlo již několik týdnů. Rozhlasový redaktor se zeptal na mínění ohledně prezentace stanovisek a politických záměrů KDU-ČSL a mj. také na to, jestli předseda Paroubek vnímá jako problém vnitřní rozdělení, kterým je strana známa. Samozřejmě přišla odpověď, kterou očekáváte – ano, jistě je problém, jestliže strana nevystupuje jednotně a neoslovuje jednoznačnými stanovisky své voliče. A následovalo hned politicky vítězné tvrzení: ČSSD se tak stává stranou, která oslovuje bývalé voliče KDU-ČSL. V mnoha obcích, vnímaných jako „katolické“ s mnohaletou tradicí, jsme neju-

spěšnější stranou ve volbách. Musím říci, že jsem rád, že ČSSD má tak kvalitní program, že oslovuje také katolíky a ostatní věřící občany.

To, že dnes řada katolíků v rámci svého nepopíratelně svobodného rozhodnutí využívá ve volbách kandidátky různých stran, není tajemstvím a skutečně je poslední dobou nesmírně těžké rozmyslet si, komu opravdu dát hlas. Ale že se volí strany socialistického ražení se všemi důsledky, které z podobného zaměření plynou, vážně zabolí.

Triumfální rádiový úsměv ve výše zmíněných větech předsedy ČSSD vidím dodnes.

Zdeňka Rybová

ANALÝZY

Krise nekapitalismu

Příčiny hospodářského poklesu

Svět je dnes zaplaven zprávami o finanční a nyní již i hospodářské krizi.

Tyto zprávy bohužel pocházejí buď – v malé menšině případu – z pera odborníků, nebo – ve velké většině – z pera či úst „univerzálních“ žurnalistů, kteří v drtivé většině nemají ani čas ani motivaci porozumět hlouběji čemukoliv o čem píší – ať už se jedná o Lisabonskou smlouvu, Afghánistán, těžké hříchy, klimatické změny nebo svobodu slova.

Problém s odborníky je, že předpokládají srozumitelnost svého slovníku pro běžného občana. Proto jsou jejich projevy – byť pravdivé – nesrozumitelné. O projevech „univerzálních“ novinářů škoda mluvit. Mám-li co nejstručněji vysvětlit příčiny současné krize, pak musím objasnit některé základní pojmy.

Obchodní banka

Obchodní banka je instituce, která má oprávnění přijímat od lidí peníze a platit jim za to určitý úrok. Největší část peněz v její správě jsou běžné/sporožirové účty obyvatel a podniků.

Každá banka je majetkem určitých akcionářů (tj. podílníků), kteří složili

určitý základní kapitál, popř. si koupili akcie banky na burze. Mohou to být jak pracháči, tak obyčejní lidé nebo třeba penzijní fondy. Objem peněz, který si lidé a podniky do ní ukládají je mnohonásobně vyšší (20 až 40 krát) než základní kapitál. Tyto peníze však bance/jejím akcionářům nepatří. Banka nemůže peníze, které si u ní lidé uloží, nechat ležet v trezoru, protože by nejenže nevydělala svým akcionářům, ale neměla by ani na provoz. Musí je půjčovat – podnikatelům na podnikání nebo lidem na nákup věcí/domů (tj. poskytovat hypotéky) nebo investovat do dluhopisů států, podniků

ANALÝZY

nebo akcií podniků. Peníze banka půjčuje na úrok a tím vydělává. Dluhopisy států i podniků rovněž garantují určitý úrokový výnos. Akcie negarantují nic – ani dividendu ani růst vlastní ceny. Investice do akcií je proto riskantní.

Bankéř

V používání slova *bankéř* vládne byzantské zmatení. Málokdy je jasné, zda se tím míní nejvyšší manažeři banky, kteří jsou dosazováni akcionáři a fakticky banku ovládají, nebo akcionáři. Míra jejich odpovědnosti za chování banky je podstatně odlišná. Proto doporučuji, kdykoliv někdo tento pojem použije, se ho zeptat, koho tím míní.

Investor

Osoba, která svoje vlastní peníze nebo peníze vypůjčené na svoje triko do něčeho investuje – do výstavby továrny, do akcií, do dluhopisů, do nákupu ropy, atd. je investorem.

Postoupení/prodej pohledávky

Pokud někomu půjčím peníze, pak se říká, že mám vůči němu pohledávku. Tuto pohledávku můžu předat či prodat někomu jinému, čímž právo vymáhat splacení dluhu přejde na toho druhého.

Těchto několik pojmů stačí k vysvětlení příčiny krize, byť odborník v mém vysvětlení zaznamená několik zjednodušení, která ale nijak nezkrslují základní pravdy.

1. Každému podle jeho potřeb

Banky, které v USA poskytovaly půjčky na nákup domu, půjčovaly v masivním měřítku i lidem, kterým by žádný racionální bankovní manažér nikdy nepůjčil. Jednalo se o lidi s nejistými a nízkými příjmy, kteří ani nebyli schopni zaplatit žádný zlomek ceny domu. Jednalo se tedy o 100% hypotéky poskytované

lidem, které by manažeři bank všude jinde na světě zdvořile či méně zdvořile vypoklonkovali.

Tento postup byl absolutním opakem kapitalistického přístupu. Není to ani socialismus, ale přímo komunistická zásada: každému podle jeho potřeb, každý podle svých schopností!

2. Politika a nezodpovědnost

Důvod pro tento přístup byl dvojitý. Za prvé tlak od politické a mediální sféry, která dohlížela na to, zda jsou mezi příjemci hypoték v určité oblasti zastoupeny i etnické menšiny/většiny v poměru odpovídajícím početní váze v dané oblasti. Hypotéční banky se jednoduše bály, že budou napadeny za rasovou diskriminaci, což je v dnešních USA velmi závažné obvinění. Druhým a rozhodujícím důvodem, proč jim bylo nakonec jedno, komu půjčují, byla existence dvou gigantických bankovních institucí s poetickými jmény Fannie Mae a Freddie Mack. Ač se jedná o soukromé instituce, požívaly 100% státních garancí za svoje závazky, takže se fakticky jednalo o státní instituce. Fannie Mae pohotově odkupovala od hypotéčních bank jejich pohledávky vůči lidem,

kterí si půjčili na dům a Freddie Mack zase promptně pojistila další hypotéky pro případ, že by dlužník přestal splácet.

Konečný důsledek: Prvotní půjčovatelé peněz nenesli žádné riziko. Fakticky půjčovali cizí peníze.

3. Nafouklá peněžní bublina

V důsledku této politiky rostl objem peněz, který měli zájemci o domy v USA k dispozici, závratným tempem, což ale naprosto nevyhnutelně vedlo k růstu cen, za které nabízel domy k prodeji jejich současní majitelé nebo stavební firmy. Tok peněz k lidem prodávajícím domy a k stavebním firmám (jejich majitelům a dělníkům) sílil. Jelikož v případě nesplacení hypotéky může držitel pohledávky dům zabavit a prodat, rostoucí ceny vytvořily jistotu, že si držitelé pohledávek přijdou v případě nesplacení nejen na své, ale ještě vydělají.

4. Prolomena hranice

Rostoucí riziko ale bylo, že pokud počet neplatičů stoupne nad určitý – předem neznámý – počet, povede vrhání zabavených domů na trh nejen k zastavení růstu cen domů, ale k jejich poklesu. Tím

Pavel Bratinka

Příčinou krize byly štedré „půjčky / dary“ chudým financované penězi lidí, kteří o tom nevěděli [...] samozřejmě populismus politiků.

ANALÝZY

by ale rapidně stoupalo nebezpečí, že nejčerstvěji poskytnuté 100% hypotéky se stanou ztrátovými. 100% hypotéka na dům za 100 by v případě nesplácení vynesla při prodeji domu vzhledem k poklesu cen o 10% již jen 90 – tj. ztráta 10%. A právě toto se nakonec v roce 2007 stalo. Je zřejmé, že zde působí záporná zpětná vazba – čím více lidí nesplácí hypotéku, tím více domů na trhu, tím větší pokles cen domů a tím větší počet pohledávek se stává riskantnějšími, neboť v případě nesplácení se držitel pohledávky dočká menší a menší části své investice. Držitelé takovýchto hypoték/pohledávek bezmocně sledovali, že za investovanou stovku dostanou v dohledné době nanejvýš 40 – 50, ale v nejbližší době dokonce 0, neboť to od nich nikdo nekoupí.

5. Standardní vývoj

Tento vývoj za normálních okolností by byl dramatický buď jenom pro hypoteční banky, (resp. jejich vlastníky, kteří by přišli o svoje peníze, které k založení banky použili), které by šly do kytek, nebo nanejvýš pro fakticky státní finanční instituce Fannie Mae a Freddie Mack, což by sice krátkodobě zatížilo státní rozpočet USA, ale žádnou krizi na finančním trhu nevyvolalo. Peníze by se prostě jenom přesunuly od vlastníků hypotečních bank, popř. daňových poplatníků k bývalým majitelům domů a stavebním firmám.

6. Rozšíření nákazy

Proč ale krize ohrozila obrovské obchodní banky, investiční společnosti a pojišťovny? A proč to všechno vede k hospodářskému poklesu?

Odpověď na první otázku je jednoduchá. Velká část hypoték poskytnutých v USA byla hypotečními bankami a Fanny Mae odprodána investorům po celém světě. Mezi ně patřili ruští oligarchové, arabští boháči a čínská vláda. Ti všichni ale investovali vlastní peníze – byť často velice nemravně získané. Přesun peněz těchto investorů do kapes jiných subjektů s vyhlídkou, že vydělají zpět pouze část svých investic ale nepředstavuje pro finanční trhy žádný otrěs. Pepa zchudl, ale Franta zbohatl.

Bohužel – a to je vlastní příčina kata-

strofy – veliké sumy do problematických hypoték investovaly i obchodní banky. Nejednalo se ale jen o peníze jejich akcionářů, nýbrž o peníze, které jim svěřili jednotlivci a podniky ke správě – běžné/sporožirové účty. A jakmile banky ztratily tak obrovské sumy jim nepatřících peněz zdaleka převyšující peníze, které do nich vložili jejich akcionáři, pak za prvé přestaly půjčovat podnikatelům a za druhé přestaly si půjčovat navzájem, neboť jinak jim hrozilo, že – symbolicky řečeno – nebudou moci realizovat váš trvalý příkaz k úhradě nájemného z vašeho účtu, protože nebudou mít žádné peníze. Tento stav trvá až dodnes přes obrovské sumy, které státy do bank nalévají. Drastické omezení úvěrů pro podnikání samozřejmě ihned vede k poklesu investic a objednávek, což zase vede ke zhoršení vyhlídek podniků či podnikatelských záměrů, tj. k ještě větší neochotě bank půjčovat, a tak dokola. A máme ekonomický pokles.

Shrnuto

Příčinou krize byly štedré „půjčky / dary“ chudým, ale financované penězi lidí, kteří o tom vůbec nevěděli, a slepota těch, kteří se měli o tyto peníze pečlivě starat. A samozřejmě populismus politi-

ků, kteří mohli sice včas tuto veselou party přerušit, ale přišli by o popularitu.

Pavel Bratinka

17 11

INICIATIVA 17-11

**besedy o sociální nauce církve
a sociálním rozměru křesťanství**

*„Už nejsem ve světě,
ale oni jsou ve světě.
Otče svatý, zachovej je
ve svém jménu ...“ Jan 17,11*

Besedy se konají celý rok 2009
vždy první středu v měsíci
v 19 hodin v Divadle Miriam
(Ke Strašnické 10, Praha 10).

Vstup volný.

Pořádá Římskokatolická farnost
Praha-Strašnice ve spolupráci
s Karmelitánským nakladatelstvím.
e-mail: iniciativa1711@centrum.cz

KOMENTÁŘE

Presumpce nevinny i ochrana soukromí jsou důležité!

Jde skutečně jen o „náhubkový zákon“?

V posledních dnech se rozpoutala v seriózním i bulvárním tisku úplná smršť kritiky na nedávno projednávanou novelu trestního řádu. Chtěl bych se proto pokusit vysvětlit důvody, které nás ke zpřísnění některých ustanovení vedly, i vyvrátit některé protiargumenty.

Asi je správné začít od zrodu návrhu zákona. Po rozsáhlém publikování (i v seriózním tisku) takzvané kuřimské aféry, plných jmen všech zúčastněných, lhostejno zda obětí či viníků, i kompletní fotodokumentace, přišlo ministerstvo spravedlnosti s iniciativou, která by měla více chránit nezletilé oběti trestné činnosti před médii. Už v minulosti byla zvýšena ochrana soukromí pachatelů trestných činů mladších osmnácti let: proto se tato úprava soustředila tentokrát na nezletilé oběti trestné činnosti a navrhla zakázat zveřejnění údajů bez souhlasu obětí nebo jejich zákonných zástupců. Důvody jsou asi zřejmé, přesto hlavní zopakují. I účast

v roli oběti na spáchání trestného činu může být pro každého velmi traumatizující a do budoucna jej nepříjemně stigmatizovat. Nikdo nemá právo jen pro zvýšení své čtenosti či sledovanosti takové informace publikovat.

V průběhu projednávání zákona ústavně-právním výborem jsme společně došli v diskusi k závěru, že by bylo dobré novelu rozšířit i na dospělé osoby, pokud jim zveřejňování takových informací může uškodit. Proto byl původní návrh rozšířen tak, že v případě obětí trestných činů kuplířství či šíření pornografie a dalších trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti

rodině a mládeži není možné bez souhlasu zveřejňovat i jména dospělých. Opět se jedná o snahu bránit jejich čest a soukromí před médii. Dále bylo po zásadní diskusi o presumpci nevinny a s uvážením mnoha případů, kdy je s velkým humbukem zahajováno trestní stíhání, o jehož zastavení či ukončení pak již informace chybí a dotčným podezřelý je pak již navždy potenciální pachatel, do návrhu doplněno, že není možné v přípravném řízení zveřejňovat informace ani o pa-

Marek Benda

Není pravda, že zákon nějak speciálně stíhá novináře. Naopak, prvotní odpovědnost dále leží na osobě, která věc vynesla z policejního spisu, pouze se zakazuje takto nezákonně získané informace dále šířit.

KOMENTÁŘE

Velmi jsme diskutovali právě o presumpci nevinny a nešvaru, který se zde za posledních 20 let vytvořil, totiž, že každý podezřelý už je – řečeno s klasikem – „sprostý podezřelý“ a ani po osvobozujícím rozsudku se plně společenské rehabilitace nedočká.

chatelích (a samozřejmě o dalších účastnících), pokud to přímo neslouží účelu trestního řízení. Velmi jsme diskutovali právě o presumpci nevinny a nešvaru, který se zde za posledních 20 let vytvořil, totiž, že každý podezřelý už je – řečeno s klasikem – „sprostý podezřelý“ a ani po osvobozujícím rozsudku se plně společenské rehabilitace nedočká. Proto dokud si policie není natolik jista svým podezřením, že je schopna s ním předstoupit před soud, nemá o něm informovat sdělovací prostředky.

To jsou mimochodem právě ty body, které tak rozzuřily bulvár (ani ne tak odposlechy), protože právě zprávy a drby o obětech a potenciálních pachatelích trestných činů jim zvyšují čtenost.

Posledním bodem, který byl z mé iniciativy do návrhu přidán, byl právě zákaz publikovat odposlechy i zprávy o nich, pokud obsahují osobní údaje a nebyl k tomu účastníky dán souhlas. Jedná se de facto jen o potvrzení stávajícího stavu (také hlavním argumentem Senátu pro vrácení byla nadbytečnost daného ustanovení!), neboť i dnes mají odposlechy slo užít pouze jako důkaz před soudem a k ničemu jinému nesmějí být použity. Bohužel se tady ustálilo právní nevědomí (jinak to nazvat nelze), že bylo-li něco získáno legálně pro účely trestního řízení, pak si s tím mohou dělat, co chci. Odposlech je nejsilnější nástroj státu k odhalení trestné činnosti a také mimořádně silný zásah do soukromí. Proto také musí být povolán soudem. Jejich vysoké nadužívání zejména za časů ministra vnitra a později premiéra Grosse vedlo Parlament již k několika dalším zpřísněním jejich použití. Navíc se jedná o důkaz jen velmi nepřímý a velmi snadno manipulovatelný (a to zejména v situaci použití v novinách, kdy

Foto: ČTK

vůbec není možné ověřit, zda se jedná o úplný a přesný přepis odposlechnutého – a každý z nás, kdo kdy na kameru mluvil, dobře ví, jak lze i taková veřejná vyjádření stříhem totálně posunout). Pak jejich publikování v podobě, kterou jsme tu opakovaně zažívali, tedy bez jakéhokoliv ohledu k zájmům a právům třetích osob v odposleších zmiňovaných (a to nejen těch, kteří se alespoň měli chovat nějak „nesprávně“, ale i naprosto nevinných) je nejen nemravné, ale musí mu být jako principu také zabráněno.

Jedná se de facto jen o potvrzení stávajícího stavu (také hlavním argumentem Senátu pro vrácení byla nadbytečnost daného ustanovení!), neboť i dnes mají odposlechy sloužit pouze jako důkaz před soudem a k ničemu jinému nesmějí být použity.

A nyní bych rád vyvrátil některé mýty, které kolem návrhu již potrefení novináři vytvořili. Budu stručný, protože mi připadá důležitější vysvětlit co a proč jsme dělali, než vyvracet účelovou propagandu jedné komerčně zainteresované skupiny.

Není pravda, že bych návrh někam propašoval a že by ostatní nevěděli, co a proč schvalují. To ostatně potvrdilo i druhé hlasování sněmovny i podpis prezidenta republiky.

Není pravda, že zákon nějak speciálně stíhá novináře. Naopak, prvotní odpovědnost dále leží na osobě, která věc vynesla z policejního spisu, pouze se zakazuje takto nezákonně získané informace dále šířit. I ustanovení o trestu je zcela obecná úprava ochrany soukromí, kde se o žádném odposlechu nemluví, ale hovoří se o míře intenzity zásahu do osobnostních práv a o míře jejich poškození, lhostejno, zda má novinář informace nezákonně stažené z trestního řízení, zdravotnické dokumentace, důchodového listu nebo registru obyvatel.

A konečně není pravda, že bych chtěl svým návrhem nějak zvlášť krýt politiky. Opak je pravdou. Chráním jím každého občana této země před nezákonným zveřejňováním jeho osobních údajů. V případech politiků či obecně osob veřejně činných může někdy (výjimečně) převážit veřejný zájem. Ale musí to být případ jejich jasného hrubě nezákonného (ne nemravného, nemohou z odposlechlů hledat milenký!) chování a musí být zveřejněn právě jako výjimka z obecného pravidla s odvoláním na právo na svobodu přístupu k informacím. Budu první, kdo se bude takového novináře, který rozkryje nezákonné jednání politika (ne snůšku drbů či pikantností), zastávat.

Přesto si myslím, že svoboda i novinářů končí tam, kde začíná svoboda ostatních. A že kdyby dokázali přistupovat ke své práci odpovědně a platil aspoň minimální etický kodex, vůbec jsme se takovým zákonem nemuseli zabývat.

Marek Benda

POHLED Z ŘÍMA

S lefébvristy jako na Sibiři

Východní Sibiř je velkou církví, pobořenou a stále ještě neobnovenou

Před dvěma týdny jsem dostal příležitost mluvit ve Vatikánu s biskupem největší diecéze na světě. Vyprávění biskupa Cyrila Klimoviče, ordináře z Irkutsku na Dálném východě, dalo nové proporce mnoha věcem, včetně problémů s lefébvristy

Ruská ad limina

Nejde jen o rozlehlost irkutské diecéze, větší než celá Evropa. Na každého jistě zapůsobí vyprávění o biskupovi, který sedí 2000 km za volantem, aby dojel na nedělní mši do farnosti, kde faráři odmítli prodloužit vízum. Členové ruského episkopátu během návštěvy ad limina v Římě referovali o svých každodenních, jak Rusko velkých problémech. Nic banálního. Sám Benedikt XVI. je povzbuzoval, aby neztráceli ducha a nepropadali malomyslnosti nad nepatrností svých možností. A když se státní sekretariát seznámil s obsahem promluvy předsede

dy episkopátu, biskupa Josepha Wertha, k papeži, rozhodl, že bude lépe zachovat ji v tajnosti. S takovým krokem jsem se ještě nesetkal, ačkoliv pracuji ve vatikánských médiích už 10 let.

V dlouhém rozhovoru s východosibiřským biskupem mě nejvíc zaujalo klopotné navazování vztahů s místní pravoslavnou hierarchií. Postupně lámání předsudků či snad dokonce nenávisti a pohrdání. „Jak to děláte?“ „Prostě se s nimi setkávám“ – odpověděl biskup Klimovič. „Pokaždé když přijedu do nějaké farnosti, snažím se navštívit také pravoslavného biskupa. Osobní setká-

ní tváří v tvář mnohé mění.“ Sibiřský pastýř, původem z Kazachstánu, vypráví o jednom pravoslavném biskupovi, který se léta vyhýbal setkání s místním farářem. Teď je tomu jinak. „Když jsem u něj byl naposled, věnoval mi biskupské insignie.“ Ukazuje se, že dialog je možný. „Konec konců oba víme, že práce je tady dost pro každého.“ Východní Sibiř je v očích biskupa Klimoviče velkou církví, pobořenou a stále ještě neobno-

Krzysztof Bronk

„Prostě se s nimi setkávám“ – odpověděl biskup Klimovič. „Pokaždé když přijedu do nějaké farnosti, snažím se navštívit také pravoslavného biskupa. Osobní setkání tváří v tvář mnohé mění.“

POHLED Z ŘÍMA

venou. Lidé nejsou věřící, ale vědí, že by věřit měli. Kněží na mapě objevují osady německých kolonizátorů či polských vyhnanců. Přicházejí k lidem s katolickými kořeny a vyučují je víře od základů, pomáhají jim vymanit se z duchovní bídy.

Patriarcha z Boží milosti

Zatímco katoličtí biskupové pobývali v Římě, pravoslavní volili nového patriarchu. Volba padla na Cyrila. Média psala o jeho blízkých kontaktech nebo spíš vysokém postavení v KGB. Právě s ním budou probíhat ekumenická jednání. Co na to historie? Nebude na nás pohlížet tak, jako dnes hledí na Lateránské dohody s Mussolinim, jejichž 80. výročí se připomínalo minulou středu? „Nemáme na vybranou“ – odpověděl na mé pochybnosti sibiřský biskup. „Rozumějte, Pán Bůh to jistě drží ve svých rukou. Není možné, aby se věc tak důležitá, jako je volba patriarchy, vymkla Jeho Prozřetelnosti.“

Čas dialogu

Ruská ad limina se časově sběhla také se zrušením exkomunikace nad lefebvrstičkými biskupy. (Nebudu se zabývat kauzou biskupa Williamsona, protože jde v zásadě o marginální otázku, která byla dostatečně vysvětlena papežem osobně, což s uspokojením uznaly především židovské organizace.) Obětavé a nesnadné úsilí o ekumenic-

kou jednotu v nesmírně těžkých sibiřských podmínkách kontrastovalo s jistou fúrií, s níž na papežské gesto smíření s lefebvristy reagoval světový episkopát (o teologických fakultách nemluvě).

Co na to historie? Nebude na nás pohlížet tak, jako dnes hledí na Lateránské dohody s Mussolinim, jejichž 80. výročí se připomínalo minulou středu?

V prvním prohlášení tiskového mluvčího Svatého stolce jsme četli to, co napovídá zdravý rozum. P. Federico Lombardi SJ doslova napsal, že po sejmutí exkomunikace ze čtyř biskupů lze mluvit o plné jednotě s Církví. Dvě hodiny na to se objevilo nové prohlášení, z kterého jsme se dozvěděli, že papežovo gesto pouze otvírá dlouhou cestu dialogu. Tato verze také zůstala platná. Slovo dialog měli často na rtech ti, kdo chtěli papežovo úsilí o smíření zlehčovat. Zajímavé je také, že čím hlasitěji kdo zdůrazňoval tento dialog, tím dále byl od něho v praxi. Podmínkou každého dialogu je přece alespoň minimální starost o to, zda rozumím důvodům a postojům druhé strany. A přitom pokaždé, když některý z pobouřených hierarchů vysvětloval, kdo jsou lefebvrstičtí, proviňo-

val se skandálním zjednodušováním celé záležitosti.

Líčili to asi takto: byl jednou jeden skvělý koncil a neméně skvělé pokoncilní reformy. Naneštěstí se objevila hrstka staromilských tradicionalistů, kteří se rozhodli zůstat při starém a dokonce mít své biskupy. A tím to končí. Ani slovo o pokoncilním chaosu, rozkladu Církve na západě – o pravdivém kontextu vzniku a úspěchu lefebvrstičtů. Právě za těchto nesnadných okolností totiž někteří katolíci, dezorientovaní a neuspokojení tím, co začala nabízet „nová“ Církev, udělali krok zpět, k předkoncilní církvi, ve které nacházeli všechno, co je ke spáse třeba. Právě tyto ovce dnes hledá Benedikt XVI.

Přes 20 let slýchali, že jsou exkomunikováni a žijí mimo Církev. Ještě chvíli a skutečně v to uvěří. Proto je čas s tím skoncovat a zahájit skutečný dialog. Dialog ekumenický, ale už uvnitř Církve, jak tvrdí v této věci nekompetentnější katolický představitel, kardinál Castrilión Hoyos. Dialog bolestnější než ten, který vedeme s pravoslavnými nebo protestanty, protože tentokrát bude třeba bít se ve vlastní hruď a vyslovit za sebe mea culpa. Důvody tohoto rozdělení totiž neleží v dalekém středověku nebo na dvoře Julia II. Bude nutné ptát se na průběh pokoncilních reforem. A snad dokonce otevřít ještě hlubší, dosud nevyřešené problémy: co skutečně znamená pastorační charakter koncilu, jakou doktrinární hodnotu má jeho učení.

Dialog s lefebvrstičtými jistě nebude snadný, ale může vnést mnoho světla do sebepojetí pokoncilní církve. Jsme na takový dialog připraveni? Když vidím pobouřené biskupy a teology, mám mnoho pochybností. Připomínají mi totiž pravoslavné hierarchy z vyprávění sibiřského biskupa. Podmiňují dialog dalšími podmínkami. V podstatě nechtějí zahájit dialog, dokud se jim jejich partner nezačne ve všem podobat. Podmínkou plné jednoty s katolickou církví je – připomínají – plně uznat učení koncilu a papežů. Bude zajímavé sledovat, zda takto radikální požadavek jednoty zopakují také pravoslavným a protestantům, bratrům vskutku odloučeným.

Krysztof Bronk, Radio Vatikán

Foto: bajkal.tv

KOMENTÁŘE

Výhrada svědomí v ohradě paragrafů

Praktickým příkladem, jak je svoboda svědomí oklešťována v české legislativě, je případ – zatím stále ještě dost smutný – vládního návrhu zákona o specifických zdravotních službách (sněmovní tisk č. 689/0).

Už delší dobu se v legislativě evropských zemí začínají objevovat návrhy zákonů, které postupně ukrajují místo svobodě svědomí. Skrytým vůdčím principem v legislativních normách o těch nejcitlivějších věcech lidského života se stává právo silnějšího – většiny. Zásadní svobody jsou postupně obětovány na oltářičky svobod v kdekteré dílčí otázce, ať už z důvodů praktických, nebo ideologických. To je také případ vládního návrhu zákona o specifických zdravotních službách:

„Zdravotnický pracovník může odmítnout poskytnutí odborné zdravotní péče pacientovi v případě, že by její poskytnutí odporovalo jeho etickému přesvědčení nebo svědomí. O této skutečnosti je povinen ihned informovat poskytovatele, který zajistí pacientovi jiného zdravotnického pracovníka nebo jiného poskytovatele, který mu odbornou zdravotní péči poskytne, pokud pacient zajištění jiného poskytovatele neodmítne. [...]“

Udělejte to za mě...

Požadavek zajištění náhrady obsažený v textu zákona o zdravotnických službách právu na výhradu svědomí odporuje. Implicitně v sobě zahrnuje jednu ze dvou nepřijatelných koncepcí.

V té první musí zajišťující přistoupit na teorii, že věc, kterou sám nechce vykonat, je (subjektivně) špatná pro něj, ale není špatná objektivně pro každého a může být pro jiného objektivně dobrá nebo nelišná (ve smyslu postoje „Na to si najděte někoho jiného“).

Podle druhé koncepce je výhradce svědomí nucen spolupracovat na tom, aby zajistil někoho, kdo vykoná čin, o kterém však výhradce soudí, že je objektivně zlý. To je také nepřijatelné.

Pokud by tedy prošlo a vstoupilo v platnost toto navrhované znění, nemohl by pak katolík (potažmo jiný křesťan) pracovat například v gynekologii a porodnictví, aniž by hřešil.

Zjednat si na vraždu dostatečně otrlého nájemného vraha, který to udělá proto, abych si prsty nešpinil já – není

to snad ještě odpornější než to udělat sám? Tento etický, filosofický argument směřuje k otázce, co to vlastně výhrada svědomí je a jaký je důvod k tomu, aby se do zákona zavedla.

Rozum a důslednost

Připomínkové řízení k zákonu o specifických zdravotních službách už skončilo. Je tedy třeba vyvolat politický tlak na tuto změnu. A ten mohou vyvolat jen politici. Jaká je situace? Možné důvody pro zavedení výhrady svědomí do zákona o specifických zdravotnických službách jsou tři a z nich také vyplývají individuální politické strategie vůči jejich nositelům.

Ideální je případ politika, který chápe, co to výhrada svědomí je, a který jako poctivý liberál opravdu přiznává druhým to, co požaduje pro sebe. Takový člověk musí uznat argument, že ministerstvem

Ondřej Vaněček

Zjednat si na vraždu dostatečně otrlého nájemného vraha, který to udělá proto, abych si prsty nešpinil já – není to snad ještě odpornější než to udělat sám?

KOMENTÁŘE

zdravotnictví navrhovaná výhrada svědomí výhradou svědomí vlastně není, a proto ho lze v této konkrétní kauze získat jako spojení.

Političtí handlíři

Požadavek na náhradu v této podobě může být také bezcharakterní klišé opsané odjinud, které je určeno jen a jen pro politické kšeftování bez jakýchkoli skrupulí. Člověk, který to vnímá takto, samozřejmě prvně uvedené argumenty neuzná, protože by si tím zúžil svůj manévrovací prostor, což je v jeho očích zlo z nejzlejších.

Pštroší přístup

Je to chlácholení vlastního špatného svědomí. Takovému člověku budou prvně uvedené argumenty nepříjemné. Bude se totiž muset rozhodnout mezi tím, že je přijme a prosadí, aby tím jeho chlácholení bylo alespoň účinné, nebo je odmítne, ale pak bude mít špatné svědomí dvojitě – jedno, že chlácholí, a druhé,

Zásadní svobody jsou postupně obětovány na oltářičky svobod v kdekteré dílčí otázce, ať už z důvodů praktických, nebo ideologických.

že chlácholí naprosto bezzubě a tedy hloupě. O takového člověka je možno bojovat, ale s tím, že prohraný boj z něj udělá zavilého nepřitele.

Autoři zákona

Předkladatelé a obhájci nutnosti zajištění náhrady dobře znají argumenty o tom, že existující znění fakticky výhradu svědomí popírá. Je to právě důvod, proč na tom lpí. Jedná se o prosazování čistého zla ve spolupráci se zlem. U takových je možno maximálně podniknout pokus o jejich demaskování, i když to musí být velmi obtížné. Umějí totiž mluvit současným etickým newspeakem (ministerstvo zdravotnictví

argumentuje třeba umírající matkou, které by cynický výhradce dal do rukou list papíru a nechal by ji jejím osudu). Pokus o demaskování těchto překrucovačů může být spíš kontraproduktivní.

Chytrému napověz...

Pak jsou tu ještě lidé, kteří nepochopí, o co vlastně jde. Nejlepší taktika pro získání takového člověka je nechat ho na tu myšlenku přijít, zatleskat mu a pochválit jeho pronikavý rozum. Takoví politici pak prosadí i to, co sami vlastně ani nechtějí. V jejich očích je potřeba vzbudit dojem, že zastánci zajištění náhrady jsou ve skutečnosti hloupější než oni, když jim tohle „nedošlo“.

Kterých je nejvíce? V parlamentu převažují ti posledně uvedení, kolem parlamentu krouží handlíři a na ministerstvech a ve špičkách státní správy sedí především ti tvrdošíjnější z ODS. A ve vedení KDU-ČSL se chlácholí...

Ondřej Vaněček, Hnutí Pro život ČR

Liturgická čtení

1. 3. Neděle Gn 9,8–15, Žl 25, 1 Petr 2,18–22, Mk 1,12–15

1. neděle postní

2. 3. Pondělí Lv 19,1–2.11–18, Žl 19, Mt 25,31–46

sv. Ceada

3. 3. Úterý Iz 55,10–11, Žl 34, Mt 6,7–15

sv. Kunhuta

4. 3. Středa Jon 3,1–10, Žl 51, Lk 11,29–32

sv. Kazimír

5. 3. Čtvrtek Est 14,17, Žl 138, Mt 7,7–12

sv. Teofil

6. 3. Pátek Ez 18,21–28, Žl 130, Mt 5,20–26

sv. Fridolín

7. 3. Sobota Dt 26,16–19, Žl 119, Mt 5,43–48

sv. Perpetua a Felicitas

8. 3. Neděle Gn 22,1–2.9a.10–13.15–18, Žl 116, Řím 8,31b–34, Mk 9,2–10

2. neděle postní

9. 3. Pondělí Dan 9,4b–10, Žl 79, Lk 6,36–38

sv. Františka Římská

10. 3. Úterý Iz 1,10.16–20, Žl 50, Mt 23,1–12

sv. Jan Ogilvie

11. 3. Středa Jer 18,18–20, Žl 31, Mt 20,17–28

sv. Eulogius z Córdoba

12. 3. Čtvrtek Jer 17,5–10, Žl 1, Lk 16,19–31

sv. Maximilián

13. 3. Pátek Gn 37,3–4.12–13a.17b–28, Žl

sv. Patricie

14. 3. Sobota Mich 7,14–15.18–20, Žl 103, Lk 15,1–3.11–32

sv. Matylda

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Fotografie bez uvedení zdroje pocházejí z Flickr.com. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500. Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecská, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. Teologický poradce: P. Mgr. Pavel Mayer OP. Objednávky: Periodikum je distribuováno zdarma a lze jej v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 15 Kč, což ročně znamená 315 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.